

1. ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΤΝ ΜΙΑ ΕΝΝΟΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΠΟΥ...

Μέσο: ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ_ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

Ημ. Έκδοσης: . . .03/06/2026 Ημ. Αποδελτίωσης: . . .03/06/2026

Σελίδα: 124

Δρ Έλενα Λαζάρου

Γενική Διευθύντρια του Ελληνικού Ιδρύματος Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής (ΕΛΙΑΜΕΠ)

Αλληλεγγύη στην εποχή της Τ.Ν.: Μια έννοια για τον κόσμο που έρχεται

122

ΣΤΟ ΜΥΛΑΟ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΔΙΑΝΟΗΤΩΝ

1. ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΤΗ ΜΙΑ ΕΝΝΟΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΠΟΥ...

Μέσο: ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ_ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

Ημ. Έκδοσης: . . .03/06/2026 Ημ. Αποδελτίωσης: . . .03/06/2026

Σελίδα: 125

Η αλληλεγγύη υπήρξε για αιώνες μια από τις πιο θεμελιώδεις έννοιες της ευρωπαϊκής πολιτικής σκέψης. Από τις κοινωνικές θεωρίες του 19ου αιώνα έως τα μεταπολεμικά κράτη πρόνοιας, η ιδέα ότι οι κοινωνίες οφείλουν να στηρίζονται αμοιβαία αποτέλεσε θεμέλιο της δημοκρατικής νομιμοποίησης. Στον 21ο αιώνα, ωστόσο, η αλληλεγγύη εισέρχεται σε ένα νέο ιστορικό

πεδίο: εκείνο της τεχνητής νοημοσύνης, της παγκόσμιας διασύνδεσης και των πολλαπλών γεωπολιτικών μεταβάσεων. Το ερώτημα πλέον δεν είναι μόνο πώς οργανώνεται η κοινωνική αλληλεγγύη μέσα στα κράτη, αλλά πώς μπορεί να υπάρξει αλληλεγγύη σε έναν πλανήτη όπου η τεχνολογία μετασχηματίζει τις ίδιες τις συνθήκες της πολιτικής. Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί ίσως το πιο προχωρημένο πολιτικό πείραμα θεσμοποίησης της αλληλεγγύης σε υπερεθνικό επίπεδο. Η έννοια αυτή διαπερνά το ευρωπαϊκό οικοδόμημα σε πολλαπλά επίπεδα: από την οικονομική συνοχή και τα διαρθρωτικά ταμεία έως τις κοινές πολιτικές για το περιβάλλον, τη μετανάστευση και την κοινωνική προστασία. Στο επίπεδο της ασφάλειας, η ρήτρα αμοιβαίας συνδρομής του άρθρου 42, παράγραφος 7 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί μια ιδιαίτερα ισχυρή έκφραση αυτής της αρχής, προβλέποντας ότι τα κράτη-μέλη οφείλουν να συνδράμουν ένα άλλο κράτος σε περίπτωση ένοπλης επίθεσης. Ωστόσο, η σημασία της ευρωπαϊκής αλληλεγγύης δεν εξαντλείται στα παραπάνω. Αντιθέτως, η πραγματική της καινοτομία βρίσκεται στην προσπάθεια δημιουργίας μιας πολιτικής κοινότητας πέρα από τα όρια του έθνους-κράτους. Στην πράξη, η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση αποτέλεσε μια διαρκή άσκηση αναζήτησης ισορροπίας μεταξύ εθνικής κυριαρχίας και συλλογικής ευθύνης. Σήμερα, καθώς η διεθνής σκηνή χαρακτηρίζεται από νέες εντάσεις -από την κρίση στη Μέση Ανατολή έως τις μεταβολές στο παγκόσμιο σύστημα ισχύος- η έννοια της αλληλεγγύης επιστρέφει στο επίκεντρο των πολιτικών συζητήσεων (για παράδειγμα όσον αφορά την πιθανή ενεργοποίηση του προαναφερθέντος άρθρου 42.7 από την Κύπρο).

Η συζήτηση περί αλληλεγγύης, όμως, δεν αφορά μόνο τις κυβερνήσεις. Αφορά βαθύτερα το ερώτημα του πώς θα οργανωθεί η πολιτική κοινότητα στον κόσμο των επόμενων δεκαετιών. Οι τεχνολογικές εξελίξεις επιταχύνουν αυτή τη μετάβαση. Η τεχνητή νοημοσύνη εκτιμάται ότι μπορεί να προσθέσει έως και 13 τρισεκατομμύρια δολάρια στην παγκόσμια οικονομία μέσα

στην επόμενη δεκαετία, ενώ νέες μορφές αυτοματοποίησης θα μετασχηματίσουν την εργασία, την παραγωγή και τη γνώση. Ο πλανήτης του 2045 πιθανότατα θα είναι οικονομικά ισχυρότερος, ψηφιακά πιο διασυνδεδεμένος και κοινωνικά πιο περίπλοκος. Σε έναν τέτοιο κόσμο, η αλληλεγγύη δεν μπορεί να παραμείνει μόνο ένα εργαλείο αναδιανομής πόρων. Θα χρειαστεί να εξελιχθεί σε κάτι βαθύτερο: σε μια πολιτισμική και γνωστική υποδομή που επιτρέπει στις κοινωνίες να κατανοούν η μία την άλλη. Η πρόκληση της εποχής μας δεν είναι απλώς η σύγκρουση συμφερόντων αλλά η διάλυση των κοινών πλαισίων κατανόησης. Πολιτικοί χώροι δεν επικοινωνούν μεταξύ τους, κοινωνίες ζουν σε διαφορετικά πληροφοριακά σύμπαντα και ο δημόσιος λόγος γίνεται όλο και πιο κατακερματισμένος. Σε αυτή τη συνθήκη, η τεχνητή νοημοσύνη μπορεί να διαδραματίσει έναν απρόσμενο ρόλο. Πέρα από την οικονομική της σημασία, μπορεί να λειτουργήσει ως εργαλείο διαμεσολάβησης μεταξύ διαφορετικών πολιτικών και πολιτισμικών κόσμων. Μέσα από την ανάλυση μεγάλων ποσοτήτων δεδομένων και λόγου, η τεχνητή νοημοσύνη μπορεί να εντοπίζει περιοχές σύγκλισης εκεί όπου η πολιτική αντιλαμβάνεται μόνο αντιπαράθεση. Μπορεί να λειτουργήσει ως μηχανισμός μετάφρασης - όχι μόνο γλωσσικής αλλά και ιδεολογικής. Ωστόσο, η πραγματική μεταμόρφωση της έννοιας της αλληλεγγύης ίσως προέρχεται από τις νέες γενιές. Οι σημερινοί νέοι πολίτες της Ευρώπης και του κόσμου μεγαλώνουν σε ένα περιβάλλον όπου τα σύνορα είναι πιο διαπερατά ψηφιακά, όπου οι κρίσεις -κλιματικές, υγειονομικές, τεχνολογικές- είναι εγγενώς παγκόσμιες και όπου η ταυτότητα συχνά διαμορφώνεται μέσα από δίκτυα και όχι μόνο μέσα από κράτη. Για τις γενιές αυτές, η αλληλεγγύη ενδέχεται να μην είναι απλώς μια ηθική υποχρέωση αλλά μια αυτονόητη μορφή συλλογικής επιβίωσης.

Η Ευρώπη του 20ού αιώνα οικοδομήθηκε πάνω στην υπόσχεση της ειρήνης και της ευημερίας. Η Ευρώπη του 21ου αιώνα ίσως χρειαστεί να οικοδομηθεί πάνω σε μια νέα έννοια αλληλεγγύης: όχι μόνο μεταξύ κρατών, αλλά μεταξύ κοινωνιών, γενεών και τεχνολογικών κόσμων. Σε έναν πλανήτη που γίνεται ταυτόχρονα πιο ισχυρός και πιο εύθραυστος, η αλληλεγγύη μπορεί να αποδειχθεί όχι απλώς μια ηθική αξία, αλλά μια από τις βασικές προϋποθέσεις του μέλλοντος της ανθρώπινης συμβίωσης.